

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

KATEDRA ANGLICKÉHO JAZYKA A LITERATURY PedF UK

Autor práce:	Fenclová Barbora
Název práce:	Ethics of Artificial Intelligence in Kazuo Ishiguro's <i>Klara and the Sun</i>
Vedoucí práce:	PhDr. Tereza Topolovská, Ph.D.
Rok odevzdání:	2023
Rozsah práce:	48 stran plus přílohy
Posudek:	☐ vedoucího práce ☒ oponenta
Autor posudku:	Mgr. Jakub Ženíšek, Ph.D.

	Posuzovaná oblast	Zvažovaná kritéria	Body (0-5) ¹
1.	Celková charakteristika	Splnění zásad zpracování práce, adekvátnost titulu práce, naplnění stanoveného cíle, logická struktura práce, vyváženost a propojenost teoretické a praktické části	4
2.	Teoretická část	Stanovení a splnění cílů, prezentace různých teoretických přístupů k řešení problému, jejich kritické posouzení a zvolení relevantní teoretické základny pro realizaci praktické části	5
3.	Praktická část	Vhodnost a aplikace zvolené metodologie, jasnost formulace hypotéz, relevantní a srozumitelná argumentace a interpretace získaných výsledků, jasnost formulace závěrů práce	3
4.	Jazyková úroveň	Gramatická správnost a komplexnost, slovní zásoba, koheze a koherence textu, interpunkce a stylistické aspekty, celková úroveň jazykového projevu	4
5.	Struktura a forma	Přehlednost struktury, členění, řazení a proporčnost kapitol a oddílů, konzistentnost úpravy práce, odpovídající rozsah práce, adekvátnost a provedení příloh	5
6.	Práce s odbornou literaturou	Kvalita, množství a relevance odborných zdrojů, kritický přístup ke zdrojům, odpovídající úroveň citační praxe	4

Celkové zhodnocení práce (včetně kritických výhrad):

Bakalářská práce Barbory Fenclové se zaměřuje na zatím poslední dílo britského autora japonského původu Kazua Ishiguro. Na románu *Klara a slunce* (*Klara and the Sun*) ji logicky zaujal způsob, jakým Ishigurova fikce nahlíží etická dilemata spojená s příchodem umělé inteligence.

Teoretický úvod nás stručně seznamuje s Ishigurovým životem a dílem, přičemž jej vykresluje jako společensky angažovaného autora. Toto konstatování plynule přechází ve výčet zřetelně etických dilemat, kterých se Ishiguro ve svých prózách dotkl. Fenclová zde velmi správně zdůrazňuje, že angažovanost v Ishigurově próze nesklouzává k didaktičnosti, naopak dává čtenáři prostor, aby si případné morální ponaučení dovedl sám (viz odkaz Groes and Dean na str. 12 atp.). Takováto autorská autonomie je sama o sobě znakem suverénního a vyvrátého umělce.

Zbylé části teoretické stati (kapitola 2) jsou stručným exkurzem do problematiky umělé inteligence a přesahů tohoto fenoménu do oblasti lidské etiky.

¹ Bodové hodnocení na škále 1-5 (5 bodů maximum), 0 bodů z jedné či více posuzovaných oblastí automaticky znamená, že práce není doporučena k obhajobě.

V praktické části se autorka snaží držet optiky vytyčené v kapitole 2 a tímto prizmatem pasírovat román *Klára a slunce*. I tato analytická část je velmi čtivá, byť se podle mého názoru někdy rozbíhá do epizodních podtémat, která s vytyčeným záměrem přímo nesouvisí, případně nenabízí dostatečnou příčinnou souvislost. Namátkou bych uvedl pasáž z přelomu stran 31 a 32. Zde autorka nabízí následující argumentační sekvenci: “[F]or AI this advanced to be able to learn and function properly, it needs to be highly data-hungry. Consequently, all the AFs undisturbedly collect personal and sensitive data so as to perform their work correctly. “[...] The concept of AI caretakers and companions for children is thus inevitably connected with an extreme observation and data collection of a minor and their demeanour, surroundings, and preferences. Therefore, this whole idea situated in this highly stratified society could be tremendously problematic. There are several issues to emerge from this matter. Firstly, as it is implied in the novel, the dystopian society is heavily ranked and presumably violent in some areas. For instance, during her short time in the AF store Klara already sees a brutal fight between two taxi drivers. However, the threat of violence is best exemplified on Josie’s father, who, after losing his job, became a member of a violent armed community supposedly made-up of white supremacists and former elites.” Konjunktivní příslovce “therefore” a fráze “emerge from” nám sugerují, že všechny jevy zmíněné ve zbylé části citované stati jsou způsobené nebo podmíněné sbíráním informací prostřednictvím UI. Fenclová ale nevysvětlí, co bylo důvodem bitky mezi dvěma taxikáři ani jak to souvisí s UI (což tuším není vysvětleno ani v románu). Čtenář si má patrně domyslet, že výrazně hierarchizovaná společnost plodí u neprivilegovaných vrstev vztek a násilí - toto mimochodem není neoddiskutovatelný fakt, ale spíš téma k debatě. Nevysvětlí ani, jak s avizovaným tématem souvisí otcovy radikalizace. Z její formulace by logicky vyplývalo, že se radikalizoval poté, co kvůli UI ztratil práci, čímž se ale dostáváme mimo tematickou výseč (jíž je sbírání informací prostřednictvím UI coby opěrný bod společenské hierarchie). Čtenář si toho prostě musí domýšlet příliš mnoho. Viz první bod k obhajobě.

Přes tuto výhradu však závěrem konstatuji, že Barbora Fenclová napsala zajímavou a poučenou práci, kterou lze doporučit k obhajobě.

Témata a náměty k diskusi při obhajobě

- 1) Prosím o reakci na předposlední odstavec posudku, resp. o doplnění či upřesnění příčinné souvislosti.
- 2) Prosím o bližší vysvětlení příslovce „infamously“ použitého v následující stati na str. 22: „Karel Čapek in which the word “Robot” was infamously used for the first time.“ Nijak ho nerozporuji, ale opět se zde příliš nepokrytě předpokládá, že bude čtenář obeznámen s dějem Čapkovy hry.
- 3) Je fráze „artificial friend” skutečně oxymoron (31) v plném významu tohoto pojmu?

Práci tímto doporučuji nedoporučuji k obhajobě.²

Datum: 6. září 2023

Podpis: Jakub Ženíšek

---

² Výsledná známka zahrnuje hodnocení posudku vedoucího práce, hodnocení posudku oponenta a hodnocení výkonu studenta v průběhu obhajoby.